

ANDERE

‘Rond 1930 ben ik in het leger gegaan. Ik was toen 18 of 19 jaar. In 1932 werd ik ingelijfd bij de Grenswacht in Lanaken, die gekazerneerd was in de kazerne ‘De Caritat’. We moesten als grenswachters instaan voor de bewaking van de bruggen van Vucht tot Vroenhoven, Kanne en Eben-Emael. Voor het overbrengen van boodschappen beschikten we over de telefoon maar we werkten ook met honden en duiven. Onze compagnie is die taak blijven vervullen tot de oorlog is uitgekomen. Wat hebben die honden nu hier gedaan langs de grens? Waarvoor hadden ze die opgeleid? Het waren verbindingshonden. Ze liepen gemakkelijk van aan de sluis in Lanaken tot aan de brug in Veldwezelt. Alleen. Ze moesten naar een kameraad toegaan die daar met zijn hond wachtte op een bericht dat ik had meegekregen van de commandant. Ik stak dat in een soort portefeuille rond de nek van het dier. Van Veldwezelt ging het dan naar Vroenhoven, Kanne, Ternaaien en Eben-Emael. Mijn verbindingshond heette Diane. Ik heb hem zelf opgeleid. Op nog geen vijf minuten liep hij van Lanaken-sluis naar Veldwezelt. Daarvoor moest hij door het kanaal. Diane sprong niet in het water maar liet er zich inschuiven zodat ge hem niet kondt horen. In Veldwezelt leverde de hond een briefje af met allerhande boodschappen, zoals de vraag naar proviand, munitie en dergelijke. Het bericht zette zijn weg verder tot in Vroenhoven, Kanne, enz. aan de hals van een andere hond. Ook in de omgekeerde richting werden boodschappen uitgewisseld. In de briefjes stond ook dat de hond elke keer zo’n 10 tot 15 minuten moest rusten.’

Hendrik Kints (Sop Rikske)

“In Wiemesmeer ‘verloor’ de gemeente dan nog eens 200 hectaren voor militaire doeleinden. Eerst hadden de Duitsers een vlakte van 60 ha kaalgekapt op de ‘Groeite Hêi’ om hun vliegtuigen te laten landen en opstijgen. Ze hadden hiervoor geen startbaan aangelegd maar gewoon langs twee kanten dennen gekapt op de grensgebieden van Genk en Zutendaal. Een tijdje later hebben de Amerikanen alles ingepalmd. In 1944 was dat. Er liepen toen geweldig veel hazen tussen de vliegtuigen door. De Amerikanen schoten erop. Wild zat er genoeg. Niet alleen hazen maar ook de ‘hêihaone’ (korhoenen) liepen elkaar onder de voeten. In de oorlog ‘14-’18 vertelden de Duitsers al dat de ‘hêihaone’ niet zouden blijven. Ze verschenen toen begonnen werd met de aanleg van bossen. De dieren aten de jonge botten van de pas geplante den-netjes. Het waren heel schuwe beesten behalve als ze nog jong waren. Dan bleken de ‘hêihaone’ kloek te zijn. Maar eens ze een zekere leeftijd hadden, gingen ze al lopen als ze iets zagen op een afstand van 500 tot 600 meter. En de Duitsers kregen inderdaad gelijk. Met het beëindigen van de aanplantingen kort na de oorlog verdwenen de ‘hêihaone’ uit Zutendaal.

De tweede oorlog had nog een andere diersoort tot bij ons laten doordringen, namelijk het wilde varken (everzwijn). Het zou aan het Von Rundstedt-offensief in de Ardennen gelegen hebben dat deze dieren naar hier gedreven werden. Ze kwamen hier dan ook

Laurent Stulens en zijn vader Laurens (Lênske) met de hond voor de schrijnwerkerij in de Sprinkelestraat.

massaal voor, en ze werden dus veel geschoten. Die van Bêtsje waren daar zeer bedreven in.”

Jozef Schrijvers (de Gard van Sjêngske)

Armand Liebens (Mao van Stiehnes) van Wiemesmeer bij een geschotene everzwijn

“Een andere bezigheid was het vissen. Toen we nog ‘jing’ waren, gingen we in Roelen op de beek vissen. Forellen vangen. In Stalken op de beek was het net hetzelfde. Later, toen het kanaal gereed was, gingen we daar naartoe. Op de schans kwamen we ook wel eens. Een enkele keer. Er was namelijk ook een stukje eigendom bij van ons, van mijn ouders. Crijns Thijske had er bijvoorbeeld ook eigendom, evenals Thijs Valee. Die van Claes hebben dat later van al die mensen gekocht.”

Jozeph Nijs (Zjoe van Linskes Geel)

*Deze foto werd waarschijnlijk begin jaren '70 in manège
Besdaal genomen, na een succesrijke vossenjacht.*

*De jagers van dienst waren Jean Schrijvers [(Zjao van Harie van Jan
de smieëd) (linksboven)], Leo(n) Hendrixx [rechtsboven],
René Vanhengel [(Reneeke Vanhangel) (linksonder)],
Pierre Fripont [(Pierke van Geelke) (rechtsonder)]*

“Vogels uithalen en eekhoorns vangen behoorden ook tot onze bezigheden. We hadden eens een eekhoorn gevangen en dat bracht 15 fr. op. Dat was veel geld in die tijd. We verkochten dat aan ‘loemmelemanne’, die ook konijnenvellen opkochten. Ge krijgt een eekhoorn uit een boom door er met stenen op te gooien. Als ge hem aan de kop kondt raken dan viel hij uit de boom. Dat was soms werk. En als de eekhoorn in een lichte den kwam en ge begon te schudden dan viel hij ook af. Zo ging dat.”

Hubert Bobbaers (Baerke van Nolle)

“Eerst deed vader zaliger het café. Heel kort. En dan ons ‘Mam’. Toen vader gestorven is, moest ik meehel-
pen. Ik was geen 15 en ‘noeg mar n’n aohp’. We zaten
toen daar met dat café en die logeurs, zes in aantal.
Het waren echte ‘traveauxmannen’. Van Kieldrecht en
Walem. Ze waren niet getrouwd en gingen altijd met
hun firma Pieux Franki mee. Ze waren voortdurend op
logement en gingen slechts nu en dan eens naar huis.
Het was hard werken wat zij deden, in de modderpoel
bij de aanleg van het kanaal en dan hielpen ze ook nog
bij ons op de boerderij. We zijn er goed mee geweest.
Als ze ‘kezêm’ kregen, zeiden ze altijd:”Vandaag komt
de koning”. Zo noemden ze dat. En dan dronken ze een
borrel. Altijd. Weet ge waar ze geweldig gek op waren?
Op eekhoorns. Dat was iets wat ze bij hen thuis niet
kenden. Ze lieten die dan opmaken. En als ze er veel
hadden, vulden ze de zak of de valies vol en trokken
ermee huiswaarts. Hoeveel eekhoorns die in hun leven
gedood hebben!? Verschrikkelijk!”

Maria Bobbaers (Mai vanne Kraeiebos)

Hazenverstand

Twee hazekens zaten in ‘t jeugdige groen,
Zij knaagden en aten als hazekens doen.
Zoo kleurig en schoon was de morgen,
Zoo geurig de weide zoo malsch.
Zij zaten daar rustig verborgen
in ‘t klaver tot over den hals.

Hun muilken bewoog zich zoo aardig, hun neuske deed ‘t zijne maar mee.
Men zag ‘t wel: ze waren zoetaardig, met ‘t beste en slechtste te vree.

Zij hadden nog niets ondervonden
van poes, noch van strik, noch van strop.

Hun ooren, zoo lang ze maar konden
die rekten zij boven hun kop.

Zij aten zooveel het hun lustte
van ‘t geurige en jeugdige groen.

En vlijden zich neer dan ter ruste
als eerlijke hazekens doen.

Maar wacht, de jacht is open
wat komt er daar gelooopen.

Al snuffelend langs den grond
‘t Is een hond.

Zie daar kruipt hij

Zie daar sluipt hij.

Pootje vooren, pootje na

En de jager wapendrager komt hem achterna.

Reeds kan hij de hazen bespeuren

Wat gaat er, wat gaat er gebeuren?

De hond blijft eensklaps staan

De jager spant den haan, legt aan...

Pif, paf! Het schot gaat af.

Knal, schalt.

De hazen, de dwazen

Zij rollen en bollen

Den staart over kop

Maar rapen zich op en niezen

maar klagen nog vragen

Van wei of van wat

en kiezen het hazenpad.

En dan... dan loopt de hond en bast

maar het wild is buiten schot.

En dan... de jager kijkt verrast

En krabt zich achter d’oor

En kucht, en zucht ‘t is mis.

*Maria Indestege (Mai van Pierke)
(uit haar gedichtenboekje)*

De les der Zwaluw

Zwaluw lief waar snelt gij heen? (bis)

Laat g’uw nestje zo alleen

Zwaluw laat uw rappe vleugelen

Nog een poos hun vlucht beteugelen

Zwaluw lief, waar snelt ge heen? (bis)

Refrein

‘k Ga naar zachte wonen

waar de zomerzomer straalt,

en bij frisse stromen

bloem en lover praalt.

Eens zal ‘t uur ook komen,

dat gij heen zult gaan.

Mensenkind O denk eraan.

*Mathieu Bijmens (Jeu vanne Sjiepper)
(liedje uit zijn gedichten- en liederenboekje van 1950)*

WÊi ènne BLÊi

za 22 & zo 23 april 2023

telkens van 14u tot 17u • biohoerderij 't Gebroek

Soennes & Swaerdes nodigt alle leden en sympathisanten samen met hun gezinsleden uit op enkele heerlijke uurtjes in (de pracht van) een bloeiende hoogstamboomgaard.

PROGRAMMA

VERHALEN OP ZOLDER
FOTO-EXPO • FILM
MET ACTEURS TERUG IN DE TIJD
BOERDERIJDIEREN KIJKEN
FRUITBLOESEMS SNUIVEN
THEEKRANSJE
IMKER
'AKKERE' (=ploegen) met paard (zaterdag)
BEVERWANDELING (met gids)
BLOESEMWANDELING

WIE TE VOET OF MET
DE FIETS KOMT, KRIJGT
ONDERWEG GRATIS
EEN PORTIE FRISSE
LUCHT EN MAG EEN
BEURT OVERSLAAN
IN DE FITNESS!

WÊi ènne BLÊi vindt dit jaar plaats als afsluiting van de ERFGOEDWEEK

Meer info via 0474 89 28 65 of
info@soennesenswaerdes.be

Met ondersteuning
van de gemeente Zutendaal

WÈI ZAAGDER?

Op vraag van de kindergemeenteraad en Grabbelpas Zutendaal gaf Soennes & Swaerdes op 3 april laatstleden een initiatieles Plat Ziettenfels aan 17 kinderen tussen 8 en 12 jaar.

Via het Ziettenfels Lèèsplênkske oefenden meester Jean en zijn assistenten Jolanda, Frans en Jos samen met hen de uitspraak van alle typische dialectklanken.

Nadien werd alles in de praktijk gezet in het lied Baaim baaim van Stijn Segers en het rijm-pje Aein twie drèi. Tot slot speelden de kinderen enkele spannende dialectspelletjes waarbij de Pollermannen het opnamen tegen de Paeimezaeikers.

Wegens gebrek aan tijd moest de wedstrijd vervroegd worden stopgezet en kon er helaas geen echte winnaar worden aangeduid.

Wordt vervolgd!

ZIETTENDELS LÈÈSPLÊNKSKE

 TAK	 TÊK	 ZÈS	 ZIEËVE	 HIN	 VOS
 BUS	 PÛNNEKE	 TWIE	 OETTOE	 AACH	 VAERKE
 VEER	 BLÈÈR	 KNIEHN	 BLAOD	 HÔND	 BLOEHD
 MUUS	 SAJS	 BÈIM	 DRÈI	 ROEIDBORS	 UIL
 BAAIM	 VLAOI	 KRAEI	 HÈIJ	 SJUIHW	 NIEËGE

KOM SAMEN MET
ONS FEESTEN
EN ZINGEN!

VIERING ERFGOEDBOOM VAN HET JAAR

PINKSTERMAANDAG 29 MEI 2023 VAN 14 TOT 17UUR
SPEELPLAATS BASISCHOOL DE PAREL, SCHOOLSTRAAT 6

VERSIERING ZILVERLINDE
MET LINTEN EN BOOMBEESTJES

LOFREDE EN LOFLIED AAN DE BOOM

KINDEREN ZINGEN BAAIM BAAIM

KOFFIE EN VLAAI

GRATIS TOEGANG

org.: Erfgoedbeweging Soennes & Swaerdes, m.m.v. Natuurlijk Zutendaal & basisschool De Parel en met ondersteuning van de gemeente Zutendaal

Vervolgen tijd

Tijdens de eekhoortjesjacht werden
4 exemplaren geschoten.

De koene jagers:

1. Rik Weytjens	8. Jean Winten
2. Leo Bijmens	9. Louis Weytjens
3. Ferdinand Bijmens	10. Joe Stulens
4. Gerard Weytjens	11. Leon Gorissen
5. Julien Liebens	12. Edgard Cops
6. Nicolas Claesen	13. André Stulens
7. Lambert Peters	14. André Meuwissen

Op de foto in onze vorige nieuwsbrief was de koeienhoeder op de Sprinkelestraat Jaak Cops oftewel *Zjaak van Jammetèize*. Dit werd ons gemeld door Nardé en Lucy Maesen-Cops uit de Eikenstraat. Waarvoor dank!

